

Ztížení společenského uplatnění

Právní předpis nepředepisuje způsob výpočtu částky odpovídající zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění, nýbrž je úkolem soudu, aby v každém jednotlivém případě posoudil, jaké zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění je v konkrétní posuzované věci „přiměřené“. Mezi výši přiznané náhrady a způsobu újmou musí existovat vztah přiměřenosti a náhrada musí odpovídat principu proporcionality z něhož vyplývá požadavek, aby výše odškodnění ztížení společenského uplatnění byla přiměřená způsobeným následkům a jiným peněžitým náhradám.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 2370/2007, ze dne 25.11.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně A. Ch., zastoupené advokátkou, proti žalované Č. k. p., zastoupené Č. p. a. s., o plnění z garančního fondu, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 25 C 233/2004, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2006, č. j. 21 Co 446/2006-165, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2006, č. j. 21 Co 446/2006-165, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 1. 6. 2006, č. j. 25 C 233/2004-138, zastavil řízení ohledně částky 505.789,- Kč s 2% úrokem z prodlení z částky 677.994,- Kč od 25. 3. 2004 do zaplacení a ohledně úroku z prodlení ve výši 2% z částky 1.448.000,- Kč od právní moci rozsudku do zaplacení, žalované uložil povinnost zaplatit žalobkyni částku 616.205,- Kč, ve zbytku (ohledně částky 1.044.000,- Kč) žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobkyně utrpěla dne 27. 7. 2002 při dopravní nehodě zaviněné řidičem bez sjednaného zákonného pojištění odpovědnosti z provozu motorového vozidla těžká zranění, Č. k. p. jí zaplatila za viníka nehody na bolestném částku 104.400,- Kč a na náhradě za ztížení společenského uplatnění částku 510.000,- Kč. Po provedeném řízení, zejména na základě znaleckých posudků z oboru zdravotnictví dospěl soud k závěru, že žalobkyně má podle vyhlášky č. [440/2001](#) Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (dále též jen „vyhláška“), nárok na odškodnění za ztížení společenského uplatnění (dále též jen „ZSU“) podle bodového hodnocení základu 5.800 bodů s připočtením maximálního zvýšení o 50% stanoveného znalci podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky, tj. celkem za 8.700 bodů ve výši 1.044.000,- Kč. Požadavku na další zvýšení odškodnění podle ust. § 7 odst. 3 vyhlášky soud nevyhověl, neboť po porovnání jednotlivých předpokladů v oblasti pracovní, sportovní, kulturní, rodinné, jež žalobkyně před úrazem měla ve svém věku pro další uplatnění v životě a ve společnosti, s jejich omezením po úrazu, neshledal takové mimořádné okolnosti, které by odůvodňovaly další navýšení odškodnění nad náhradu odpovídající základnímu počtu bodů zjištěnému lékařem včetně 50% zvýšení podle ust. § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky. Zvýšení náhrady podle ust. § 7 odst. 3 vyhlášky připadá v úvahu jen zcela výjimečně v případech hodných mimořádného zřetele, kdy kulturní, sportovní či jiné zapojení poškozeného před úrazem bylo na vysoké úrovni a mimořádné. Z provedeného dokazování včetně znaleckého nevyplývalo, že by žalobkyně byla zcela a nezvratně vyřazena z některé z oblastí života, a její „předúrazové“ aktivity a zapojení byly zcela běžné. Proto soud prvního stupně kromě další částky na bolestném a náhrady nákladů za znalecké posudky, přiznal další částku za ZSU ve výši rozdílu mezi základním bodovým ohodnocením navýšeným o 50% a plněním pojišťovny na tento nárok.

K odvolání obou účastníků Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 28. 11. 2006, č. j. 21 Co 446/2006-165, rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku změnil tak že žalované uložil povinnost zaplatit žalobkyni další částku 756.000,- Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dovodil, že základem při mimořádném zvýšení ZSU podle ust. § 7 odst. 3 vyhlášky je bodové ohodnocení provedené lékařem včetně navýšení ve smyslu ust. § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky. Vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a na rozdíl od něj dospěl k závěru, že případ žalobkyně je zvláště výjimečný, hodný mimořádného zřetele, neboť žalobkyně utrpěla úraz v produktivním věku, zranění byla těžká, léčení zdlouhavé, žalobkyně trpí sníženou silou a pohyblivostí prstů i zápěstí levé ruky, má další ortopedické a neurologické následky na levé ruce, má omezenou hybnost levé dolní končetiny, napadá na ni, chodí o francouzské holi a trpí také psychickými potížemi, následky jsou nevratné. Předtím žila aktivním společenským i rodinným životem, vykonávala zaměstnání, přičemž úraz jí všech těchto aktivit naráz zbavil a zůstala odkázána na pomoc další osoby a tyto skutečnosti odůvodňují přiznání mimořádného navýšení ZSU podle ust. § 7 odst. 3 vyhlášky, a to v oblasti neurologické o 1.425 bodů a v oblasti traumatologické o 4.875 bodů, celkem o 756.000,- Kč.

Proti tomuto rozhodnutí odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a podává je z důvodu nesprávného právního posouzení věci (ust. § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.). Odvolacímu soudu vytýká nesprávný právní názor při aplikaci vyhlášky č. [440/2001](#) Sb. Poukazuje na to, že následky škody na zdraví žalobkyně jsou sice trvalého rázu a podstatně ji omezují v dalším životě, avšak v porovnání s obdobnými případy se nejedná o případ hodný mimořádného zřetele, které by odůvodňoval další mimořádné zvýšení odškodnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. [440/2001](#) Sb. S poukazem na některá rozhodnutí Nejvyššího soudu uvádí, že „odškodnění za ztížení společenského uplatnění samo ve své podstatě již v základní výměře představuje náhradu za prokazatelně nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného...“, postup podle § 7 odst. 3 vyhlášky přichází v úvahu ve výjimečných případech, kdy ani zvýšení základního odškodnění podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky nevyjadřuje dostatečně omezení v budoucím životě. Dále poukazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1279/2005, a namítá, že odvolací soud měl, když už k mimořádnému navýšení náhrady přistoupil, správně vycházet ze základního bodového hodnocení ZSU, a nikoliv z již navýšeného hodnocení znalci o 50%. Nesouhlasí s mimořádným zvýšením odškodnění z důvodu jediného kritéria (věku), když soud prvního stupně prováděl podrobné dokazování k otázkám ztížení uplatnění, přičemž žádné skutečnosti pro další navýšování odškodnění - na rozdíl od případů skutečně těžkých následků úrazů, které znamenají pro poškozeného zásadní změnu v životě - nebyly zjištěny. Zpochybňuje též správnost bodového hodnocení některých položek ohledně postižení levé horní a dolní končetiny, jenž neodpovídá hodnocení jednotlivých položek podle § 6 odst. 2 vyhlášky. Navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobkyně se ve vyjádření k dovolání plně ztotožnila s rozhodnutím odvolacího soudu, přiznané odškodnění je podle ní v souladu s ust. § 7 odst. 3 vyhlášky č. [440/2001](#) Sb. i s principem proporcionality, a to především s ohledem na její věk v době úrazu. Navrhla, aby dovolací soud dovolání zamítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., je důvodné. Vzhledem k tomu, že dovoláním napadený rozsudek byl vydán dne 28. 11. 2006, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 7. 2009 - srov. bod 12. čl. II zákona č. [7/2009](#) Sb.).

Dovolatelka odvolacímu soudu vytýká nesprávný výklad ust. § 7 odst. 3 vyhlášky č. [440/2001](#) Sb. z hlediska podmínek jeho aplikace na posuzovaný případ a chybný způsob výpočtu při mimořádném navýšování základní výměry odškodnění v návaznosti na ust. § 6 odst. 1 písm. c), odst. 2 vyhlášky.

Podle ustanovení § 3 odst. 1 vyhlášky č. [440/2001](#) Sb., [o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění], odškodnění ztížení společenského uplatnění se určuje podle sazeb bodového ohodnocení v přílohách č. 2 a 4 této vyhlášky, a to za následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a mají prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, zejména na uspokojování jeho životních a společenských potřeb, včetně výkonu dosavadního povolání nebo přípravy na povolání, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém kulturním a sportovním, a to s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví (dále jen „následky“). Odškodnění za ztížení společenského uplatnění musí být přiměřené povaze následků a jejich předpokládanému vývoji, a to v rozsahu, v jakém jsou omezeny možnosti poškozeného uplatnit se v životě a ve společnosti.

Podle § 3 odst. 2 vyhlášky bodové ohodnocení ztížení společenského uplatnění se vymezuje v lékařském posudku.

Podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky pokud škoda na zdraví vedla ke zvláště těžkým následkům, zvýší se bodové ohodnocení škody na zdraví podle příloh č. 2 a 4 této vyhlášky nejvýše o 50 % celkové částky bodového ohodnocení; zvláště těžkými následky škody na zdraví se rozumí takové následky, které podstatně omezují nebo významně mění uplatnění v životě anebo znemožňují další uplatnění v životě, a to s ohledem na věk poškozeného i jeho předpokládané uplatnění v životě.

Podle § 6 odst. 2 vyhlášky pokud lze škodu na zdraví hodnotit podle více položek poškození zdraví stanovených v přílohách této vyhlášky, bodové ohodnocení těchto položek se počítá. Jedná-li se však o poškození téhož orgánu, nesmí součet bodového ohodnocení převýšit bodové ohodnocení za jeho anatomickou nebo funkční ztrátu.

Podle § 7 odst. 1 vyhlášky výše odškodnění ztížení společenského uplatnění se stanoví na základě bodového ohodnocení stanoveného v lékařském posudku. Podle § 7 odst. 3 vyhlášky ve zvláště výjimečných případech hodných mimořádného zřetele může soud výši odškodnění stanovenou podle této vyhlášky přiměřeně zvýšit.

Při posouzení výše odškodnění za ztížení společenského uplatnění ve smyslu § 7 odst. 3 vyhlášky je třeba respektovat, že odškodnění již v základní výměře představuje náhradu za prokazatelně nepříznivé následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a objektivně omezují dosavadní možnosti poškozeného uplatnit se v životě a ve společnosti. Náhrada je jednorázovým odškodněním za omezení či ztrátu dosavadních možností a schopností poškozeného uplatnit se v různých oblastech jeho dosavadního života a její výše je založena na srovnání způsobu jeho života a aktivit v době před poškozením a poté, přičemž mezi výši náhrady a způsobenou újmou musí být vztah přiměřenosti.

Ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem, ale závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu. Toto ustanovení tak přenechává soudu, aby v každém jednotlivém případě sám vymezil hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností, tedy aby sám podle svého uvážení posoudil, jaké zvýšení náhrady je v konkrétní posuzované věci „přiměřené“. Úvaha soudu v tomto směru však není zcela neomezená, neboť právní předpis rámcově stanoví předpoklady jak pro vznik nároku na základní výměru odškodnění, tak pro jeho zvýšení a stanoví hlediska, ke kterým je třeba přihlížet při úvaze o míře přiměřeného zvýšení v konkrétních zcela výjimečných případech hodných mimořádného zřetele. Rozhodnutí o výši náhrady ve smyslu ust. § 7 odst. 3 vyhlášky proto musí být založeno na skutkovém zjištění, zda a nakolik jsou v důsledku škody na zdraví omezeny či zcela ztraceny předchozí možnosti poškozeného v různých oblastech jeho společenského uplatnění. Vždy se hodnotí, jak konkrétně se projeví trvalé následky zranění v jednotlivých sférách jeho života a nakolik omezují či vylučují možnost společenského uplatnění v porovnání s předchozím rozsahem a kvalitou jeho uplatnění, přičemž i věk poškozeného v

době vzniku škody je jedním z významných faktorů - zejména při úvaze o zvýšení základního hodnocení.

V dané věci odvolací soud při rozhodnutí o mimořádném zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění ve smyslu ust. § 7 odst. 3 vyhlášky konstatoval konkrétní zdravotní poškození uvedená znalcem prof. Stejskalem (snížená síla a omezená hybnost končetin, neurologické, ortopedické a psychické potíže atd.) a v obecné poloze uvedl, že k úrazu žalobkyně došlo v produktivním věku (48 let), kdy žila aktivním společenskými i rodinným životem, vykonávala zaměstnání a úraz jí měl všech těchto aktivit naráz zbavit. Na základě popisu jednotlivých zdravotních postižení učinil závěr, že posuzovaný případ je hodný mimořádného zřetele, který odůvodňuje přiznání mimořádného navýšení odškodnění, neboť úraz způsobil nevratné následky ve společenském uplatnění poškozené.

Nehledě k tomu, že následky trvalého rázu jsou samozřejmým předpokladem vzniku nároku na odškodnění ZSU, pochybení odvolacího soudu spočívá zejména v tom, že pro svou úvahu o zvýšení odškodnění ve smyslu § 7 odst. 3 vyhlášky považoval za rozhodné - kromě věku - jednotlivá zdravotní poškození. Zatímco soud prvního stupně se zcela správně zaměřil na porovnání dosavadních společenských aktivit a konkrétních možností uplatnění poškozené před úrazem se stavem, který u ní nastal poté a omezil ji určitou měrou v jednotlivých oblastech jejího života, odvolací soud na základě nezměněného skutkového stavu a bez porovnání s konkrétními dřívějšími životními aktivitami poškozené dospěl k odlišným skutkovým závěrům. Jeho závěr, že následky úrazu zbavily žalobkyni všech aktivit v oblasti společenského, pracovního i rodinného života neodpovídá skutkovým zjištěním soudu prvního stupně, z nichž vyplývá, že poškozená je v částečném invalidním důchodu, při kterém se další pracovní (výdělečná) činnost nevyklučuje, nýbrž naopak předpokládá, v řízení nebyla zjištěna celková ztráta možnosti zapojení poškozené do společenského a rodinného života oproti stavu před úrazem, když bylo prokázáno pouze omezení v těchto sférách budoucího uplatnění, a z výsledků řízení nevyplývá ani předpoklad, že poškozená je zcela vyřazena z možnostmi uplatnit se v dalším životě. Samotné okolnosti uvedené odvolacím soudem tak k mimořádnému zvýšení ve smyslu ust. § 7 odst. 3 vyhlášky nestačí a jeho závěr o rozsahu zvýšení odškodnění za ztížení společenského uplatnění je nutno považovat za nepodložený odpovídajícími skutkovými zjištěními, nehledě k tomu, že i při zvýšení náhrady je třeba respektovat ustanovení § 6 odst. 2 vyhlášky, jež stanoví maximální výši náhrady při bodovém ohodnocení poškození jednoho a téhož orgánu podle více položek stanovených v přílohách vyhlášky.

Právní předpis nepředepisuje způsob výpočtu částky odpovídající zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky, nýbrž je úkolem soudu, aby v každém jednotlivém případě posoudil, jaké zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění je v konkrétní posuzované věci „přiměřené“. Mezi výší přiznané náhrady a způsobu újmu musí existovat vztah přiměřenosti a náhrada musí odpovídat principu proporcionality z něhož vyplývá požadavek, aby výše odškodnění ztížení společenského uplatnění byla přiměřená způsobeným následkům a jiným peněžitým náhradám (srov. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 350/03). Vzhledem k tomu, že rozhodující je hledisko přiměřenosti, ztrácí na významu samotný způsob výpočtu výše náhrady, a tedy i otázka zda výpočet odškodnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky tzv. násobkem se odvíjí od základní výměry odškodnění, která je určena podle § 3 odst. 1 vyhlášky, nebo od již navýšeného bodového ohodnocení podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky.

Nicméně lze k tomu uvést: jak vyplývá z vyhlášky č. [440/2001](#) Sb., výše odškodnění za ztížení společenského uplatnění se odvíjí od bodového ohodnocení škody na zdraví, jež lékař uvede v posudku podle sazeb uvedených v přílohách č. 2 a 4 vyhlášky (přílohy č. 1 a 3 se týkají bolestného). V případě, že z důvodů podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky lékař v posudku zvýší počet bodů (nejvýše o 50% celkové výše bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění), je toto zvýšení součástí bodového ohodnocení stanoveného v lékařském posudku, které je základem pro stanovení výše odškodnění ve smyslu § 7 odst. 1 vyhlášky. Takto stanovenou výši odškodnění pak soud může

postupem podle § 7 odst. 3 vyhlášky v odůvodněných případech zvýšit.

Nelze proto odvolacímu soudu vytýkat nesprávnost názoru, že při zvýšení náhrady podle § 7 odst. 3 vyhlášky se vychází z náhrady vyčíslené podle bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění včetně jeho zvýšení podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky, neboť takto stanovené bodové ohodnocení je základem pro stanovení finanční výše odškodnění, jak ostatně uvedl i soud prvního stupně. Názoru dovolatelky, jež s poukazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1279/2005, dovozuje, že výpočet odškodnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. [440/2001](#) Sb., tzv. násobkem se nezbytně odvíjí od základní výměry odškodnění, určené podle § 3 odst. 1 vyhlášky, tedy od bodového ohodnocení škody na zdraví podle příloh č. 2 a 4 vyhlášky, nelze přisvědčit.

Vzhledem k tomu, že posouzení odvolacího soudu týkající se výše nároku, je neúplné, a tedy nesprávné, dovolací soud jeho rozhodnutí zrušil (§ 243b odst. 2, věty za středníkem o. s. ř.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)